

Patientanhöriga

Sitt dagliga arbete kommer läkare inte bara i kontakt med patienter, utan – som om det inte skulle räcka med patienterna – konfronteras de dessutom ofta med sina patienters anhöriga.

Anhöriga har ofta en tendens att bekymra sig mer för patienten än vad patienten själv gör. Detta blir emellanåt riktigt rörande, när patienten är 96 år och den anhörige är patientens 73-årige son. »Lilla mamma är inte så stark längre«, säger den 73-årige sonen bekymrat, »hon orkar inte springa i trappor som hon gjorde tidigare. Vad tror doktorn att det kan bero på? Är det något virus?«

Ännu rarare är det när förhållandet är det omvända. När patienten är 73 år och den anhöriga är patientens 96-årige mor. För föräldrar är barnen alltid barn, oavsett ålder. »Pojken mår inte riktigt som han ska, doktorn«, säger den bekymrade modern. »Det verkar som det skulle sitta i luftrören. Tror doktorn att det kan vara någon barnsjukdom?«

Många anhöriga nöjer sig med att vänta i väntrummet, medan andra absolut vill vara med inne hos doktorn. Motiven till att vilja vara med hos doktorn varierar. En anhörigtyp som gärna vill följa med in på mottagningsrummet är »extrapatienten«. Denna typ av

anhörig är precis vad namnet anger, en extra patient. Extrapatienten har inte följt med till doktorn för att han eller hon bekymrar sig för sin släktings hälsa, utan för att han (eller hon) bekymrar sig för sin egen hälsa. Själv har extrapatienten inte lyckats få tid hos någon läkare på länge och när han hörde att hans kusin, moster, farfar eller vem det nu är, ska till doktorn, erbjuder han sig att gå med »och hjälpa till«.

Väl inne hos doktorn är extrapatienten ofta tyst till att börja med. (Det finns också extrapatienter som börjar dra sin sjukhistoria så fort doktorn kommer in i rummet, och bibringar på så sätt läkaren uppfattningen att det är de som är den egentliga patienten. Ofta hinner dessa extrapatienter både bli undersökta och få behandling innan doktorn kommer underfund med att det är fel person han håller på med.)

Den ordinäre extrapatienten sitter dock tyst i början och låter doktorn prata med den riktiga patienten. Extrapatienten avvaktar ett lämpligt tillfälle att hoppa in i samtalet. Antingen kan han göra det i en paus som uppstår eller så kan han fånga upp ett ord i samtalet och nysta vidare på det. En tränad extrapatient kan alltid hitta ett naturligt sätt att lägga sig i samtalet. I allmänhet försöker extrapatienten haka på ett symptom som redan diskuteras, men ibland måste han byta samtalsämne för att komma in på sina egna besvär. Det är inte så svårt för en erfaren extrapatient.

Doktorn lutar sig mot den egentliga patienten och säger:
»Jaha fru Svensson, det har gjort ont i knäet i ett halvår nu.« Extrapatienten rycker in.

»Förlåt att jag avbryter doktorn, men när doktorn sa ett halvår, så tänkte jag att det var ett lustigt sammanträffande. Det är faktiskt ett halvår som jag har haft mina magbesvär. Magen liksom bubblar och om doktorn är snäll och känner på min mage här, vänta så ska jag dra upp skjortan, så känner man ...«

Doktorn blir lite förbryllad, han höll ju på med fru Svenssons knä och inte herr Larssons mage,

Dr Truls

»Det här är bra bantningsmat, herr Larsson. Det är bara 4 kalorier per hekto.«

men det är kanske säkrast att känna på herr Larssons mage också. Extrapatienten får magen undersökt och går gärna med sin tant till doktorn flera gånger. En duktig extrapatient kan få en ordentlig undersökning av sitt hjärta, blodtryck samt lungor och mage trots att hans gamla tant, som är den egentliga patienten, bara söker för nageltrång.

Veckans glada ^{journal} groda

Rickard Fuchs